

**ЯШИРИН
ДАРДНИНГ
ДАВОСИ
ЙЎҚ...**

3-бетда

ТОШКЕНТ ВИЛОЯТИ «TURON»
АХБОРОТ-КУТУБХОНА
МАРКАЗИ

Сафар ОСТОНОВ:

**ҲАЁТ БИЛАН
ҲАМҚАДАМ
БЎЛИШ
УЧУН**

5-бетда

Оила **Ва**

Оила соғлом ва бахтли бўлса, бутун жамият барқарор ва фаровон бўлади.

Ислом КАРИМОВ

8 (1315)-сон 22 февраль 2017 йил

Газета 1991 йил 1 сентябрдан чиқа бошлаган

Жамият

ДАВОМАТДАГИ КАМОМАД

ёхуд битта коллеждан юзлаб ўқувчи дарсга келмаслигига сабаб нима?

35-40

фоиз ўқувчининг дарсга келмаслиги ўқитувчининг фожиаси

На дафтари, на китоби бор ўқувчилар нима ўрганишаркин?

6-бетда >>>>

Ушбу сонда: >>>>

ЙИГИТЛАР ОИЛА ҚУРИШГА ТАЙЁРМИ ?

ёхуд оилада эркакнинг масъулияти қай даражада бўлиши керак?

Йигитлар турмуш қуришга тайёр бўлиши шарт эмасми? Оиладаги кичкинагина муаммо учун ҳам ё сантехник, ё электрик қидириб, "дадамизнинг қўлидан бунақа ишлар келмайди-да", деб ёзғириб юрган аёлларни кўрганда йигитларни ҳам оилавий ҳаётга тайёрлаш жиддий масала эканига амин бўламиз.

7-бетда

"БЕШТА ЯХШИ" ДАСТУРИ

замонавий оила мезони

8-бетда

ХАЛҚ ҚАБУЛХОНАЛАРИ – МУАММОЛАРНИ ҲАЛ ЭТИШ МЕХАНИЗМИ

виртуал қабулхонаси ҳам тузилди.

Аҳоли билан тўғридан-тўғри мулоқотни ташкил этиш, жисмоний ва юридик шахсларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари ҳамда қонуний манфаатларини тўлақонли ҳимоя қилишга қаратилган, жисмоний ва юридик шахсларнинг муурожаатлари билан ишлашнинг сифат жиҳатидан янги ва самарали тизими фаолиятини таъминлаш муҳим вазифа сифатида майдонга чиқди. Бу эса қонун, фармон ва қарорлар ижросини амалда таъминлаш, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини ҳамда қонуний манфаатларини рўёбга чиқариш, одамларнинг ижтимоий кайфиятини баҳолаш имконини беради. Шу билан бирга, мамлакатимизда ҳуқуқий демократик давлат, кучли фуқаролик жамияти барпо этиш, Ўзбекистоннинг дунёдаги ривожланган давлатлар қаторидан муносиб ўрин эгаллашини кафолатлаш, халқимизнинг ҳаёт даражасини юксалтириш, энг муҳими, одамлар ўз ҳаётидан мамнун бўлиб, шўқроналикда умргузаронлик қилишлари учун зарур шарт-шароит яратишга хизмат қилади.

Мазкур ҳужжатга биноан, аҳоли билан тўғридан-тўғри мулоқотни ташкил этиш, жисмоний ва юридик шахсларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари ҳамда қонуний манфаатларини тўлақонли ҳимоя қилишга қаратилган, жисмоний ва юридик шахсларнинг муурожаатлари билан ишлашнинг сифат жиҳатидан янги ва самарали тизими фаолиятини таъминлаш Халқ қабулхоналари ва Виртуал қабулхонанинг асосий вазифаларидан бири этиб белгиланди. Халқ билан мулоқотнинг ушбу ўзига хос йўналишлари инсон манфаатлари юксалишига, давлат органларининг фуқаролар билан ўзаро муносабатлари тубдан такомиллашишига, бир сўз билан айтганда, аҳоли билан доимий мулоқот қилиш, уларни ўйлантираётган муаммоларни ҳал этишнинг янги механизмлари ва самарали усулларини топиш учун имконият яратади. Халқ қабулхоналарини ташкил этиш орқали Конституциямизда белгиланган давлатнинг халқ иродасини ифода этиши, унинг манфаатларига хизмат қилиши, давлат органлари ва мансабдор шахсларнинг жамият ва фуқаролар олдида масъуллиги тамойили ҳаётга ичқил татбиқ этилиши кўзда тутилган.

Камолiddин СУЯРОВ,
Навоий вилоят адлия бошқармаси ходими

11 НАФАР БОЛА ГЕРМАНИЯ КЛИНИКАЛАРИДА ДАВОЛАНИБ ҚАЙТДИ

“Соғлом авлод учун” халқаро хайрия фонди ва Германиянинг “Friedensdorf International” халқаро ташкилотини ўртасидаги ҳамкорлик доирасида 11 бемор бола Германия клиникаларида даволаниб, юртимизга қайтиб келди. Тошкент халқаро азропортда уларни давлат ва жамоат ташкилотлари вакиллари, ота-оналар кутиб олди.

– Фарзандим Жуманиёзда туғма урологик нуқсон бор эди, – дейди учқўприклик Гулноза Мамажоновна. – Маҳаллий шифокорлар томонидан унинг соғлиги доимий кузатиб борилимоқда. Ўғлим Германияда олти ой даволаниб, қайтиб келди. Соғлиги тикланганини кўриб, хурсанд бўлдим.

Пахтаободлик Тожимухамедовларнинг ҳам икки фарзанди Германия клиникаларида даволанаётган эди. Улардан бири – 13 ёшли Муслимбек муолажаларни тугатиб, ота-онаси бағрига қайтиб келди.

– Бундан икки йил аввал хонадонимизда рўй берган ёнгин туфайли болаларим оғир жароҳат олган эди, – дейди Зулайхо Тожимухамедова. – Фарзандларимга шифокорлар ўз вақтида тез ёрдам кўрсатгани туфайли уларнинг ҳаёти асраб қолинди. Бироқ куйиш оқибатида баданида пайдо бўлган чандиқларни тузатиш учун босқичма-босқич муолажалар талаб этилар экан. Германия клиникасида ўтказилган операциялар натижасида ўғлим Муслимбекнинг юз ва қўлларидagi чандиқлар деярли тузалибди. Унинг соғлом чеҳрасини кўриш бахти насиб этганидан бениҳоя мамнунмиз. Ақаси олиб келган суратлар орқали кизим Руқиянинг аҳволидан ҳам хабардор бўлдим. У ҳам операциялардан муваффақиятли ўтибди, жароҳатларининг ўрни анча тикланган. Болаларимизга кўрсатилаётган бундай ғамхўрлик ва эътибор учун давлатимиздан миннатдор-миз.

Олотлик Болтақуловлар ҳам бундан олти ой аввал 10 ёшли ўғли Мадамини Германияга кузатган эди. Операция натижасида унинг чап оёғида куйишдан қолган асорат бартараф этилди. Шифокорлар ота-онага келгусида фарзандининг саломатлигини назорат қилиш ва болани парваришlash бўйича маслаҳат ва тавсиялар берди.

“Соғлом авлод учун” халқаро хайрия фонди ва Германиянинг “Friedensdorf International” халқаро ташкилотини ҳамкорлигида ҳаётга татбиқ этилаётган ушбу лойиҳа доирасида 2002 йилдан буён терининг куйиш асоратлари, туғма ҳаста-оёқ бўғимлари ва бошқа касалликлар билан ҳасталанган уч юз йигирма икки бола Германияда даволанди.

Мамлакатимиздаги етакчи клиникаларда оёғи, бўйни, лаб ва танглайда туғма нуқсонли бўлган ногирон ва бемор болаларга тиббий ёрдам кўрсатилди. Ўттиз нафарга яқин бемор болада пластик жарроҳлик муолажалари бажарилди. Ҳамкорлик лойиҳаси давом этмоқда.

Баҳор ХИДИРОВА

ОЧИҚ МУЛОҚОТ АМАЛИЙ НАТИЖА БЕРМОҚДА

Фаргона вилоятининг туман ва шаҳарларида оилалардаги ижтимоий-иқтисодий ва маънавий муҳитни ўрганиш бўйича республика ишчи гуруҳи томонидан амалий мулоқотлар ўтказилмоқда. Ҳар бир хонадоннинг яшаш шароити билан яқиндан танишиб чиқилмоқда.

Оила – жамият бутунлиги ва аҳиллигини кафолатловчи кўрғон, инсон ҳаётига тўқислик бағишловчи маскан, авлодлар давомийлигини таъминловчи муқаддас даргоҳ. Халқ билан мулоқот ва инсон манфаатлари йилда оила мустаҳкамлигига, эҳтиёжманд оилалар муаммоларини ҳал этишга, уларнинг турмуш фаровонлигини янада яхшилашга алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Давлатимиз раҳбари Шавкат Мирзиёевнинг мамлакатимизни 2016 йилда ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг асосий янқалари ва 2017 йилга мўлжалланган иқтисодий дастурининг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамасининг кенгайтирилган мажлисидаги маърузасида белгиланган вазифалар ижросини таъминлаш бўйича оилалардаги ижтимоий-иқтисодий ва маънавий муҳитни ўрганиш мақсадида қатор ташкилотлар вакилларидан иборат ишчи гуруҳ ташкил этилиб, бугунги кунда вилоятларда фаолият олиб бормоқда.

– Аҳоли билан мулоқот қилиш, уларни қийнаётган муаммолар ечимини топиш асосий вазифаларимиздан биридир, – дейди Фаргона

вилояти ҳокими ўринбосари, вилоят хотин-қизлар кўмитаси раиси Т.Тожиёва. – Шу кунларда ишчи гуруҳи аъзолари оилаларга кириб, уларнинг ижтимоий-маиший шароитлари билан танишмоқда, бир қатор муаммолар жойида ҳал этилаётир. Ҳозирга қадар 814 маҳалладаги қарийб 76 минг 400 хонадонда суҳбат ўтказилиб, 4 мингдан зиёд муаммо аниқланди.

Эътиборли жиҳати шундаки, вилоятда томорқачилик, миллий хунармандлик, оилавий бизнесни йўлга қўйиб, даромад кўраётган оилалар сони кўпайиб бормоқда. Бу оила мустаҳкамлиги ҳамда фаровонлигига хизмат қилмоқда.

Оилалар мустаҳкамлигини таъминлаш, мустақил фикрлайдиган, замон талабига жавоб берадиган авлодни тарбиялашдек муҳим вазифаларни ҳаётга татбиқ этиш фуқаролар ўзини ўзи бошқариш органларининг самарали фаолиятига кўп жиҳатдан боғлиқ.

Биринчи Президентимиз раҳнамолигида жамият пойдевори, халқ демократиясининг ўзига хос шакли сифатида маҳаллалар фаолиятини ҳар томонлама такомиллаштиришга алоҳида эътибор қаратилди. Бунинг самарасида маҳалла том маънода жамиятда демократик ислохотларни ривожлантириш, инсон манфаатларини таъминлаш, ёшларни миллий ва умуминсоний қадриятлар руҳида, жисмонан ва маънан баркамол этиб тарбиялаш масканига айланди. Давлатимиз раҳбари Шавкат Мирзиёевнинг 2017 йил 3 февралдаги

“Маҳалла институтини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги фармони бу борадаги ишларни янги босқичга кўтарди. Айни кунларда вилоятдаги мингдан зиёд маҳаллада муайян ишлар амалга оширилмоқда.

Фурқат тумани “Ардахшон” маҳалла фуқаролар йиғинида яшовчи Аҳрор Қобилов чорвачилик билан шуғулланиш нияти борлигини айтганда, унга “Ағробан” туман филиали томонидан шу мақсадда кредит олиш тартиби бўйича маслаҳат берилди. Кува туманидаги “Гулистон” маҳалла фуқаролар йиғинида яшовчи Х.Назиралиев ва О.Мирзаеванинг аҳолига суялтирилган газ балонларини ўз вақтида етказиб бериш масаласи юзасидан муурожаати ижобий ҳал қилинди.

Ишчи гуруҳ фаолияти доирасида ичимлик суви таъминотини яхшилаш, бандлик, ички йўллари тартибга келтириш масалалари ўрганилаётгани, тиббиёт соҳасини такомиллаштириш юзасидан тадбирлар белгилангани одамларнинг дунёқарашини, ҳаётга муносабатини ўзгартирмоқда. Аҳоли бундай мулоқотлардан миннатдор бўлмоқда.

Буларнинг барчаси Халқ билан мулоқот ва инсон манфаатлари йилда аҳоли турмуш фаровонлигини юксалтириш, оилалар мустаҳкамлиги ва жамиятимиз барқарорлигини таъминлаш борасида амалга оширилаётган кенг кўламли ишлар самарасидир.

Маъсуджон СУЛАЙМОНОВ

Бугун маҳалла фаоллари халқнинг ишончини қозонмоқда. Бу бежиз эмас, албатта. Улар бу ишончга кабинетда ўтириб эмас, хонадонларга кириб, одамлар билан юзма-юз мулоқот орқали эришмоқда.

қоқар экан. — Беш нафар фарзанди бор. У ижтимоий ёрдамга муҳтож — боқувчисини йўқотган. Икки қизини турмушга берган. Катта ўғли оддий ишчи бўлиб ишлайди. Кичиги коллеж ўқувчиси. Қизи Малика Набиеванинг турмуши бузилган. Малика 6 яшар ўғли билан онасининг уйида яшайди.

— Қизимни эрта турмушга бермаганимда, балки шу аҳволга тушмасми-

ориган. Яқинда 29-поликлиника бош шифокори ёрдамида ая шифохонада даволаниб чиқди.

— Яқинда, — деди маҳалла хотин-қизлар кўмитаси раиси Инобат Мелиқўзиева, — Висол 1-тор кўча, 16-ўйда истиқомат қилувчи Саида Ҳамидованингни ўғли келини билан яраштирилди. Эр-хотин арзимаган сабаб билан жанжаллашиб, келин

Уй-ма-уй юриб...

ҳомийлар ҳамда поликлиника томонидан ёрдам берилмоқда.

— Биз маҳалла фаоллари билан ҳамкорликда мактаб ўқувчилари тарбиясига доир давра суҳбатлари ўтказиб тураемиз, — дейди 216-мактабнинг маънавий-маърифий ишлар бўйича директор Уринбосари Ойса-

ХАЛҚ ИШОНЧINI ҚОЗОНИШ ОСОН ЭМАС

— Бундан 10-15 йил илгари одамларнинг эшигини тақиллаб борсак, биз билан суҳбатлашиб у ёқда турсин, дарвозасини очишни ҳам исташмасди, — дейди Яшнобод тумани, “Бунёдкор” маҳалла фуқаролар йиғини раиси Ғайрат Холмуродов. — Мана ҳозир маҳалла маслаҳатчиси, ўн нафар кўча бошлари, 216-мактаб маъмурияти, 29-оилавий поликлиника патронаж шифокор ва ҳамширалари билан биргаликда комиссия тузиб, уйма-уй юрибмиз. Ун кун давомида 155 хонадонга кириб, одамлар билан мулоқотда бўлиб, уларни қийнаётган муаммоларни ҳал қилишга уринаяпмиз. Шу пайтга қадар тўрт нафар ишсиз фуқарони иш билан таъминладик. Ажрим ёқасига келиб қолган 7 оила яраштирилди. Айрим кўчаларга канализация ўтказиш, Висол ва Мўиноқ кўчаларига асфалт ётқириш таклифи билан Яшнобод тумани ҳокимиятига мурожаат қилганмиз. Ҳокимиятдан ижобий жавоб бўлади, деган умидимиз бор.

— Бу Мавжуда Набиеванинг хонадони, — дейди диний маърифат ва маънавий-ахлоқий тарбия масалалари бўйича маслаҳатчи Меҳри Асрақуллова Висол кўчасидаги, 4-уйнинг эшигини

ди, — дейди Мавжуда опа биз билан суҳбатда.

Қизи шу вақтгача собиқ турмуш ўртоғидан алимент талаб қилмаган. Ушбу муаммо кўриб чиқилиб, тегишли ташкилотларга мурожаат қилиш юзасидан маслаҳат берилди.

Висол 2-тор кўча, 14-ўйда яшовчи 76 ёшли Азиза ая Содиқова хонадонига кирдик. Ҳовли жуда ораста. Ая айвонда чой ичиб ўтирган экан. Азиза ая доимий равишда патронаж ҳамшира назоратида туради. Юрак касаллиги билан

ота уйига кетиб қолган экан. Маҳалла фаоллари аралашуви билан келин олиб келинди. Уртада икки фарзанд бор. Ҳозирда секин-аста ҳаёти ўз изига тушиб бормоқда.

... 20 ёшли Умида Рустамова Мўиноқ 4-тор кўча, 23-ўйда истиқомат қилади. Оилада 3 фарзанд бўлиб, у каттаси. Яшаш шароити ўртача. Унинг отаси бахтсиз ҳодиса туфайли эрта ҳаётдан кўз юмган. Онаси оддий ишчи. Умида тугма ногирон. Лекин у уйда бекор ўтирмайди: чевар. Унга маҳалла,

нам Салоҳиддинова. — Мактабимизда таълим олаётган Аҳад Тешабоев тарбияси оғир ҳисобланиб, рўйхатда туради. Оилада икки нафар фарзанд бор. Бир неча марта ота-онасига маҳалла ҳамда мактаб маъмурияти томонидан маслаҳат берилди. Бироқ улар тирикчилик ташвиши ҳамда ўз муаммоларидан ортмаяпти. Натижада болалар ота-она меҳри, тарбиясидан мосуво бўлишмоқда. Бугун болалар кичкина, уларнинг шўхликлари, эркаликлари ҳам шунга яраша. Аммо эрта улар улғайғач, муаммолари ҳам катталлашиб боради. Бундан нафақат оила, балки, маҳалла, жамият ҳам жабр кўрмайди, деб ҳеч ким кафолат бера олмайди.

Хуллас, маҳалла фаоллари кун давомида хонадонларда бўлиб, аҳолининг муаммо ва камчиликларини ўрганиди ва бу борада қилиниши керак бўлган ишларни белгилла олишди.

Латофат САЪДУЛЛАЕВА,
“Оила ва жамият” мухбири

ЯШИРИН ДАРДНИНГ ДАВОСИ ЙЎҚ...

Самарқанд — дунё сайёҳларининг сеvimли маскани. Жаҳонда тенги йўқ Регистон мажмуаси, соҳибқирон хоки ётган Амир Темури мақбараси, шунингдек, Шоҳи Зинда, Ҳазрати Хизр, Афросиёб тепаликларининг сирли-тилсимли кучоғи — буларнинг барчаси кексаю ёшни бу гўшага чорлайди.

Бирок... Самарқандда ҳар сафар ёши бир жойга борган француз хоними ёки япониялик нуруний чолни кўрганымда, буюв буваларимизнинг аксарияти етмишга етмай қувватдан қолиб, парваршига муҳтож ҳолда уйда мунгайиб ўтиргани жуда алам қилади.

Хўш, нега? Ёки бизда аҳоли саломатлиги муҳофазаси қилинмайдими? Аҳолининг бирламчи тиббиёт бўғинларига ишончи қандай? Нима учун оёқ етулиш жойдаги қишлоқ врачлик пункти қолиб, одамлар узоқ шаҳар ёки туман марказига шифо излаб боради?

Хизмат сафари билан Иштихон туманида бўлганимизда, туман тиббиёт бирлашмасига қарашли “Нурилий” қишлоқ врачлик пункти ва мазкур пункт тиббий хизмат кўрсатадиган маҳаллалар аҳолиси ўртасидаги ўзаро муносабат орқали мана шу саволларга жавоб кидирдик.

Аввалига ҚВП биноси жойлашган Шайхлар маҳалласидаги хонадонларда бўлиб, оила паспортини кўздан кечирдик.

— 7 ойлик чақалоғим бор. Патронаж ҳамшира тез-тез хабар олади, — дейди маҳаллада истиқомат қилувчи С.Дониёрова. — Эмлашлар ҳам вақтида ўтказилапти. Турли хасталикларнинг олдини олиш бўйича тавсиялар беришяпти. Лекин...

Лекин шунки, хонадон боқувчиси буйрак касалидан шикоят қилади, қайнона қанд касали билан оғриган, келинчақ тўнғичининг суяк синишидан қолган асоратларини туман марказида даволатади.

Буларнинг ҳеч бири оила паспортида қайд этилмаган. Бошқа бир хонадонда отахоннинг ногиронлиги, онахоннинг тўшақда ётгани ҳақида оила паспортига маълумот киритилмаган. Худудда яшовчи оилаларнинг тиббий-ижтимоий аҳолини ўрганиш ҳам патронаж ҳамшираларнинг вазифаси эмасми?

Холис айтганда, биз суҳбатлашган хонадонларга маҳалла вакиллари кўп ҳам кирмас-да, аҳоли ўзларига бириктирилган патронаж ҳамшираларини яхши танир экан. Кўпчилик қишлоқ врачлик пунктининг ишидан қониқиш билдирди.

— Қишлоқ врачлик пунктимиз худуддаги 7704 нафар аҳолига хизмат кўрсатади, — дейди ҚВП мудири Махбуба Толипова.

— Шундан 1780 нафари фертил ёшдаги аёллар, 1987 нафари 14 ёшгача бўлган болалар, ногиронлар сони 62 нафар. Пунктимиз «Саломатлик-2» лойиҳаси бўйича барча тиббий асбоб-ускуналар билан жиҳозланган. Ташхис қўйиш, даволаш, тиббий кўриқ ишлари йўлга қўйилган. 2 нафар умумий амалиёт шифокори, 16 нафар ўрта тиббиёт ходими аҳоли саломатлигини муҳофазаси қилиш йўлида хизмат қилмоқда. Утган йилнинг декабрь ойида хатлов ўтказилиб, бугунгача 5353 нафар аҳоли кўриқдан ўтказилди. Бизда 5 хилдаги тахлиллар олиб, ташхис қўйиш имконияти бор. Аҳолига сифатли тиббий хизмат кўрсатишга баҳоли қудрат ҳаракат қилияпмиз.

Кўмир билан иситишга уринашётган совуқдан-совуқ ҚВП биносида пункт мудираси билан анча суҳбатлашдик. Аён бўлдики, тиббиёт пунктининг аҳолига сифатли хизмат кўрсатишига тўсик бўлаётган муаммолар ҳам бор. Асосий муаммо шифокорларнинг еттишмаслиги.

Республика Соғлиқни сақлаш вазирлиги томонидан 2014 йил 3 мартда Молия вазирлиги ҳамда Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофазаси қилиш

вазирлиги билан келишилган ҳолда тасдиқланган “Қишлоқ врачлик пунктининг штат нормативлари”га мувофиқ, умумий амалиёт врачлари лавозимлари сони 2 000 нафар аҳолига 1,5 лавозим ҳисобидан белгиланади. Шундай қилиб, битта УАВ лавозимига ўртача 1 330 нафар аҳоли тўғри келади.

8 мингга яқин аҳолига хизмат кўрсатадиган «Нурилий» ҚВПда икки нафар умумий амалиёт шифокори ишлаши қанчалик тўғри? Тагин улардан бири ҚВП мудири бўлса. Унинг кўп вақтини ташкилий ишлардан тортиб туман, шаҳардаги йиғилишларга сарфлашга мажбурлигини ҳисобга олсак, иккинчи шифокор уч йирек маҳалла аҳолисининг ташвишига, мурожаатига қандай ярасин?

Дарвоқе, маҳаллани айлана туриб, ичкараси-ю ташкарасининг тарихи анчагина узоққа бориб тақаладиган кўрimsизгина бино ёнидаги “тез ёрдам” машинисини пайқадик. Машина ҳам, бино ҳам “Шайхлар тез тиббий ёрдам шохобчаси”га тегишли экан. Пункт худуддаги бешта маҳаллага хизмат кўрсатади. Навбатчи қақриқ шифокори Султонхон Соҳибовнинг таъкидлашича, қақриқлар асосан тунги вақтга тўғри келади. Тез ёрдамга кўнгиракларнинг

асосий қисми юрак-қон томир касалликлари билан оғриган беморлардан бўлади.

Шу ўринда маҳалла аҳолисининг яшаш тарзи, тиббий маданиятига ҳам тўхталиб ўтиш адолатдан бўларди. Бутун маҳаллани айланиб бирорта хонадонда қўлгювчи — умивальникка кўзимиз тушмади. Кўпгина хонадонлар таъмирталаб. Дов-дархастсиз хувиллаб ётган томоркаларнида кўрдик. Яна шу сезилдики, оғилида сут берар сиғири, катагида товуғи кўринмаётган оилалар банклар таклиф қилаётган кредит масаласида нимагадир иккиланиб туришибди. Аёлларнинг ўз саломатлигига эътиборсизлиги эса маблағга бориб тақалаяпти. Яъники, “Уй-жойимни тўғрилаб олай, соғлиқ бир гап бўлар”, “Ўғлимни уйлай, қизимни чиқарай, кейин даволанаман”.

Халқда яширин дарднинг яшири йўқ, деган мақол бор. Дардимизни яшириб юрарсак, кейинчалик давосини топиш мушкул бўлиб бораверади. Халқ дарди ҳам шундай. Аҳолини қандай муаммолар қийнаётганини ўз вақтида аниқлаб, ечим топа билмасак, фурсатни келиб у миллат дардига айланиши ҳеч гап эмас.

Зилола ОМОНОВА

Зангиота туманидаги Милагротекс масъулияти чекланган жамияти ташкил бўлганига энди беш йил тўлган бўлса-да, ўтган қисқа фурсат ичида корхона тезда оёққа туриб олди. Бунга албатта уddaбурон, ишининг кўзини биладиган корхона раҳбари Дилмурод Бадалбоевнинг кеча-ю кундуз елиб югуриши, янгиликлар ортидан изланиши тўғрисида эришилди. Айни пайтда цехда эркаклар, аёллар ҳамда болалар ички ва устки кийимлари ишлаб чиқарилмоқда.

– Дастлаб ички бозорни таъминлаб, кейинчалик Қозоғистон, Россия давлатларига ҳам маҳсулот экспорт қилишни йўлга қўйдик, – дейди тadbиркор. – Бунинг учун албатта ҳар қандай тadbиркор ўз устида ишлаши, янгиликлардан хабардор бўлиб туриши ҳамда бозор талабларини ўрганиши муҳим ўрин тутди. Энди фаолият бошлаган йилларимиз ўзимизнинг маҳаллий кўргазмаларда иштирок этиб, бир талай ҳамкорлар орттирдик. Ишларимиз юришиб, маҳсулот ҳажми ортавергач, халқаро кўргазмаларда ҳам қатнашишга муяссар бўлдик. Бугун 170 нафар ишчи ходимлар меҳнат қилиши учун корхонада етарли шарт-шароит яратилган. Ишчиларнинг аксариятини касб-хунар коллежини битирган йигит-қизлар ташкил этади.

– Болалигидан бошлаган ишни охирига етказишга ўрганган бу йигит Тошкент давлат иқтисодиёт универ-

ситетида ўқиб юрган пайтиданоқ тadbиркорликка қўл урди. Дастлаб темир маҳсулотлари, панжара ва тўсиқлар, турли ўлчамдаги темир эшик ва дарвозалар ясаб бу соҳада етарлича тажриба тўплади. Шунда тadbиркорда кўпроқ маҳсулот ишлаб чиқариш ва янги иш ўринлари яратиш истаги туғилди. Чунки унда тажриба билан бирга фаолиятини кенг йўлга қўйиш учун етарли шарт-шароит ва имконият бор эди. Хориждан келтирилган 150 та замонавий тикув машинасини жойлаштириш, ишчилар учун қатнаш ва шунга ўхшаш ҳар томонлама қулайликлар ўрганилди. Чувалачи кишлоқ фуқаролар йиғини ҳудудида илгари ташландиқ бўлиб ётган бир бинони олиб қайтадан таъмирлади.

тодан бежирим либослар яратилапти. Аслида инсон қўли гул деган гап жуда тўғри айтилган. Ҳамма гап меҳнатда. Меҳнат қилган одам албатта роҳатини кўриши бунга исботлаб турибди. Беш йилдан бери шу корхонада кесувчи бўлиб ишлайман. Касб-хунар коллежини битириб келганимда бу дастгоҳларни ишлатишга, тўғриси кўрқардим. Бошида 3 ой ўргатишди. Қолганларини қараб-қараб ўрганиб олдим. Ҳозир ҳар қандай замонавий ускунани ҳам бошқара оламан. Инсон биринчи навбатда касбини севса, бажараётган ишни ҳафсала билан қилади. Иши ҳам сифатли чиқади. Бунга кичик тажрибамдан келиб чиқиб айтаялман. Мен ҳам танлаган касбимни севаман. Бажараётган ишимдан завқланаман. Айниқса, кундалик режани бажариб, ҳордиқ чиқаришни ҳеч нима билан баҳолаб бўлмайди. Қолаверса, корхонада тенгдошларим

тартиб-интизом ҳам шунга яраша. Ходимларнинг меҳнатига муносиб ҳақ тўлаш, уларнинг дам олиши, меҳнат таътилига чиқиши, саёҳатларга бориши ва бошқа рағбатлантиришлар ўз вақтида бажарилади. Шунинг учун ҳам жамоамизда ишдан, меҳнатидан рози бўлган ходимларимиз жуда кўп. Бу албатта корхона раҳбари Дилмурод Бадалбоевнинг доим янгиликка интилиши, ходимларнинг муаммолари ва оилавий шароитлари билан қизиқишидан деб биламан.

Ҳа, ишбилармон тadbиркор ҳозирги фаолияти билан ҳам қаноатланиб тургани йўқ. Ўтган йили 5 октябрда Президентимиз томонидан қабул қилинган “Тadbиркорлик фаолиятининг жадал ривожланишини таъминлашга, хусусий мулкни ҳар томонлама ҳимоя қилишга ва ишбилармонлик муҳитини сифат жиҳатидан яхшилашга доир

МИЛАГРОТЕКС: МАҚСАД САРИ ҚЎЙИЛГАН ҚАДАМ

Цехни бунёд этилишида ён-атрофдаги маҳаллаларда ишсиз ўтирган, аммо қўлида гулдай хунари бор хотин-қизлар рўйхати шакллантирилди. Бошида 10 нафар тажрибали чеварларни ишга олиб, улар ёнига касб-хунар коллежини битирган қизлар бириктирилди. Бугун цехда тикувчидан ташқари, бичувчи, дазмолловчи, модельер конструктор, тозаловчи, қадоқловчи каби лавозимларда меҳнат қилаётган йигит-қизларнинг қўли қўлга тегайди.

– Милагро деган сўзнинг маъноси италян тилида мўъжизавий газлама деган маънони билдиради, – дейди цех мато кесувчиси Маҳмуд Эркинов. – Шунинг учун ҳам оддий ма-

билан бирга меҳнат қилаётганим, кенг ва ёруғ хоналар, ойлик маошларимизни ўз вақтида берилиши, тушлиқда иссиқ овқат, қишда иссиқ, ёзда салқин жойда ҳар қандай кишини ишлаган сари ишлагиси келаверади.

– Корхонамизга ишга жойлашиш учун маълум тартиб-қоидаларга риоя қилинади, – дейди кадрлар бўлими назоратчиси Гавҳар Зокирова. – Касб-хунар коллежини битирган мутахассис дастлаб ишга қатнаш учун масофанинг узоқ қинлигини билиши, етарли билим ва кўникамага эга бўлиши, амалиёт ўтаганлиги, турар жойидан, соғлиги ҳақида маълумотнома талаб қилинади. Иш вақти эрталаб 9 дан 6 гача қатъий қилиб белгиланган,

қўшимча чора-тadbирлар тўғрисида”ги қарори тиниб тинчимас тadbиркорнинг айна кўнглидаги гап бўлди. Ушбу ҳужжат ижроси юзасидан юртимизда тadbиркорларга яратилаётган имконият ва имтиёزلардан ўз вақтида фойдаланиб қолиш мақсадида яна бир лойиҳани амалга ошириш ҳаракатида юрибди. Дилмурод Бадалбоевнинг таъкидлашича, банкдан кредит олиб яна бир замонавий технология, матога гул соладиган асбоб ускуналарни келтириш режалаштирилган. Эзгу мақсади сари дадил интилаётган тadbиркорнинг икки йилга мўлжалланган лойиҳаси амалга охша, корхонада яна 30-40 нафар янги иш ўринлари яратилади. Бунга тикув цехи ёнидан қўшимча бино қурилиши, тажрибали мутахассисларни жалб қилган ҳолда маҳалланинг ёшларига замонавий техниканинг сир-синаотларини ўргатиш режалаштирилган.

Бектош ИСМОИЛОВ,
“Оила ва жамият”
мухбири

ЮРАГИДА ШИЖОАТ ТўЛА...

Ҳаётда шундай инсонлар борки, улар билан суҳбатлашсангиз дилингиз йўрайди. Уларнинг кўнглидаги тозалик, гапларидаги беғуборлик, ўзларидаги оддийликдан қалбингиз тиниқлашади. Уларнинг суратларию сийратларида мутаносиблик бор...

Моҳигул Азизова ана шундай инсонлардан бири. “Ўзтелеком” АК Андижон филиалида ходимлар бўлими бошлиғи, филиалнинг бошланғич хотин-қизлар кўмитаси раиси вазифаларида сидқидилдан меҳнат қилиб келаётган бу аёлдаги шижоатни, ғайратни ва албатта самимийлиكنи кўриб ҳавасингиз келади. Мустақил ҳаётдаги дастлабки қадамларини шаҳардаги 37- мактабгача таълим муассасасида

иқтисодиёт институтида ўқиб юрган кезларидаёқ “Андижон телеком” филиалининг иқтисодий таҳлил ва прогностлаш бўлими иқтисодчиси вазифасида касбининг сирларини ўрганиб борди. Назарияни амалиёт билан баробар олиб борган талаба қизнинг интилувчанлигини, ўз ишига масъулият билан ёндашишини кўрган филиал раҳбарияти уни олийгоҳни тамомлагандан кейин чинакам мутахассис сифатида кўра бошлашди ва кўп ўтмай филиалнинг ходимлар бўлими бошлиғи лавозимига муносиб топишди. Моҳигул Азизова ҳар бир ҳамкасби билан дўстона муносабат ўрната олди, самимий суҳбатлаша билди. Ўзининг талабчанлиги, ҳалоллиги билан жамоаси, атрофдагилар орасида хурмат ва ишонч топан аёл бугун “Ўзбектелеком” АК Андижон филиалида ходимлар бўлими бошлиғи лавозимида фаолият

тарбиячи ёрдамчиси сифатида бошлаган М. Азизова табиатан тиришқоқлиги боис ҳам ўқиб-ўрганишдан, изланишдан толмасди. Инсонни болалик орзулари мудом чорлаб туради, уни аниқ мақсадга етаклайди. Моҳигул Азизова ҳам болалигидан алоқа соҳасида ишлашни орзу қиларди. У мақсади сари дадил интилди. Андижон муҳандислик

иқтисодиёт институтида филиалнинг бошланғич хотин-қизлар ташкилоти раиси ҳамдир.

– Юртимизда аёллар ҳамиша эъзозланган. Уларнинг ташвиши, муаммолари билан ёниб-ишлагани ҳам ўзига хос завқи бор. Филиалимиздаги 802 нафар ишчи ходимларнинг 232 нафарини хотин-қиз ташкил қилади. Уларнинг ҳар бирининг оилавий аҳволини, моддий таъминотини, муаммоларини ўрганишга, қувончларини ҳис қилишга, ташвишларига елкадош бўлишга ҳаракат қиламан, – дейди М. Азизова.

Ҳар бир инсон меҳнати давомидида мароқли дам олишга ҳақли. Моҳигул Азизова ходимларнинг меҳнатларини қадрлайди, улар учун байрамларда турли кўнгилочар шодиёналар ташкил қилишга жуда фаол. Айниқса, Наврўз тантанаси, 7 май - Алоқачилар куни ва қатор айёмлар муносабати билан филиал жамоаси учун тadbирлар, кўрик-танловлар уюштириб келаётгани фикримизнинг далилидир. Бундан ташқари, Моҳигул опанинг ташаббуси билан мутахассислар иштирокида “Соғлом онандан соғлом фарзанд туғилади”, “Аёл – оила чироғи”, “Терроризм – аср вабоси” сингари қатор мавзулар бўйича ташкил этган давра суҳбатлари ҳам филиал ходимлари, айниқса, хотин-қизлари учун қизиқарли баҳс-мунозараларга бой бўлмоқда.

Аёл нафақат оила, балки жамиятда ҳам ўз ўрнига, ўз мавқеига эга бўлсин. Унинг турмушдаги бахтиёрлиги, хотиржамлиги, жамиятдаги фаолиятида ютуқларига дебча бўлиши шубҳасиз. Моҳигул Азизова ҳам турмуш ўртоғининг ҳар қадамда қўллаб-қувватлашдан, икки фарзанднинг қамолидан куч олиб ишлайди. Бу каби аёлларимизнинг борлиги ҳаётимизни чароғон этаверади.

Зилола РАҲМОНОВА

Ўз олдига талаб қўймаган одамнинг олдига ўагалар талаб қўя бошлайди. Бу – бутуннинг ҳақиқати. Қўл қовуштириб, четда лоқайд томошани бўлиб турадиган замоналар ўтди.

Биз сарҳисоб даврда яшаймиз, бу шундай сарҳисобки, бугун юрт учун, халқ учун нима иш қилдим, деган саволни ҳар куни ўзимизга беришимиз талаб қилинади.

Масаллага шу жиҳатдан ёндошсак, биз журналистларни барчамизга бирдек дахлдор бўлган бир савол ўйлантиради: Бугун мамлакатимизда кечаётган улкан ўзгаришлар, тезкор янгиланишлар жараёнида оммавий ахборот воситаларининг, журналистларнинг ўрни қандай бўляпти? Жамият ҳаётидаги ўзгаришлар шиддатига қанчалик даражада ҳамқадам бўляпти?

Ўзбекистон Республикасида хизмат кўраётган журналист, «Ўзбекистон овози» ва «Голос Ўзбекистана» газеталари Бош муҳаррири Сафар ОСТОНОВ билан шу хусусда суҳбатлашдик.

Сафар ОСТОНОВ:

ҲАЁТ БИЛАН ҲАМҚАДАМ БЎЛИШ УЧУН

чуқур билим, юксак маҳорат, дадиллик ва фидойилик талаб этилади

– Сафар ака, Президентимиз Шавкат Мирзиёев раҳбарлигида янги, тезкор, шиддатли ислохотлар даври бошланди. Мамлакатимиз тараққиётини янги bosқичга олиб чиқиш учун кенг қўламли кураш кетяпти. Бу жараёнда матбуотнинг ўрни қандай бўляпти?

– Тўғри, ҳозир шиддатли ислохотлар даври бошланган. Биринчи Президентимиз Ислам Каримов раҳбарлигида олиб борилган кенг қўламли ислохотларни бугун янада катта талаб ва масъулият билан давом эттиришни ҳаётнинг ўзи талаб этмоқда. Одамлар кўнгилни тоғдек кўтарардиган, улар ҳақ-ҳуқуқи, манфаатининг мустақкам ҳимоясини таъминлайдиган ташаббуслар бошланмоқда. Бу айратли, шижоатли жараёнларни биз қай даражада ёритаямиз? «Журналист ҳаётдан бир қадам олдинда юриши керак», деган ибора бор. Бу – касбимиз моҳиятини очиб берадиган тушунча. Бироқ ҳозирги воқеа-ҳодисаларни таҳлил қилиб, ўз ишимизга, фаолиятимизга танқидий баҳо берадиган бўлсак, наники ҳаётдан бир қадам олдинда юришга, балки ҳаёт билан баробар қадам ташлашга ҳам ожизлик қилиб қоляпти. Нимага оқсаймиз? – деган савол келиб чиқади. Асосий сабаблардан бири – кадрлар масаласи. Бугун оммавий ахборот воситаларининг барча тармоқларида малакали кадрларга катта эҳтиёж бор. Бугунги давр журналистда чуқур билим, маҳорат, жасорат ва фидойилик талаб этипти. Афсуски, журналист кадрлар тайёрлаш масаласида муаммолар ос эмас...

– 2017 йил – Халқ билан мулоқот ва инсон манфаатлари йили, деб эълон қилинди. Турли вазирлик ва идораларнинг виртуал қабулхоналари очилди. Халқимиз ўз муаммолари билан тўғридан-тўғри Президентга, Бош вазирга ё бошқа давлат идораларига мурожаат қилиш имконига эга бўлмоқда. Виртуал қабулхоналар оммавий ахборот воситалари ўз вазифасини тўла бажармагани учун юзага келмадимикан?

– Қўлбал давлат идоралари, жамоат ташкилотлари қаторида матбуот ва ОАВ ҳам ўз вазифасини талаб даражасида бажармай келаётганини тан олишимиз керак.

Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг «2017-2021 йилларда Ўзбекистонни янада ривожлантириш бўйича ҳаракатлар стратегияси тўғрисида»ги фармонида яқин беш йил ичида мамлакатимизда амалга ошириладиган устувор вазифалар белгилаб берилди. Ушбу фармоннинг биринчи йўналишидаёқ матбуот ва ОАВ зиммасига катта вазифалар қўйилган. Чунки бу улкан режалар ижроси, мамлакатимизда кечаётган демократик жараёнлар ривожини матбуот ва ОАВсиз тасаввур қилиб бўлмайди. Аслида, бизнинг кундалик ҳаётимиз халқ билан мулоқотдан иборат. Ҳозирги талаблардан келиб-чиқиб, биз халқ билан мулоқотни қай тарзда олиб боришимиз керак? Эски усул билан ишни давом эттириб бўлмайди. Журналистнинг сўзи қачон таъсир кучига эга бўлади? Агар ҳаёт ҳақиқатини ёрита олса. Бу ҳақиқатни одамлар орасига кириб, узоқ-

деган жанрлар бор эди. йўқолиб кетди. Журналистларимиз ижтимоий муаммоларни кам кўтарардиган бўлиб қолди. Бу масалада республика нашрларига қараганда ҳудудий газеталар фаолроқ.

– Хусусий нашрлар адади айрим давлат нашрлариникидан юқорилиги сабаби нимада?

– Мустақиллик йиллари хусусий нашрлар пайдо бўлди. Ушунда бу газеталарда кўтарилган мавзулар давлат газеталарида деярли ёритилмасди. Янги янги мавзулар одамларни қизиқтирди. Масалан, таниқли санъаткор ҳаёти – уйландими, ёки фарзанд кўрдими, қанақа рангни, овқатни яхши кўради? Ёки турли миш-мишлар – маиший гаплар

тайёрлаш мумкин. Менимча, бу масалаларни хотин-қизлар нашрлари дадилроқ кўтариши керак. Гулдай авайлаб вояга етказган ёшгина қизини турмушга узатишга шошиладиган ота-оналар бор. Ёки ота-онасининг, яқинларининг сўзига қулоқ солмай, шошма-шошарлик билан турмуш қуриб, бахтсиз бўлиб қолаётган қизлар бор. Хотин-қизлар учун мўлжалланган нашрлар бу мавзуларни дадил кўтарса, жамиятга фойдаси тегади, деб ўйлайман.

– Бугун миллий матбуотимизда рақобат муҳити борми? Бор бўлса, қай даражада?

– Матбуотда рақобат бор, албатта.

узоқ кишлоқларга етиб борсақина ўз кўзимиз билан кўраимиз. Тахририятда ўтириб ҳаёл суриш бошқа, халқ орасига кириб, ҳақиқий ҳаётни кўриб, ёзиш бошқа. Агар журналист одамларнинг муаммолари нимадан иборат, бугун улар нималарни орзу қиляпти, нимадан ташвишда... шунини билиб, юрагидан ўтказиб ёзса, унинг сўзи табиийки, таъсир кучига эга бўлади. Одамларнинг дарди бошқа, бизнинг ёзаётган, айтаётган гапимиз бошқа бўлса, сўзимиз тош босмай қолади.

– Конституциямизнинг 67-моддасида: «Оммавий ахборот воситалари эркиндир ва қонунига мувофиқ ишлайди. Улар ахборотнинг тўғрлиги учун белгиланган тартибда жавобгардирлар. Цензурага йўл қўйилмайди», дейилган. Бироқ журналистларимиз негадир ички цензурадан кутула олмаётгандек туюлади?

– Мен буни фақат ички ҳадик ёки ички кўркув билан боғламаган бўлардим. Биз қонунини бузишдан қўрқимиз керак. Аслида, ички ҳадикдан кўра, лоқайдлик кўпроқ, деб ўйлайман. Ўзгаришлардан ҳайратга тушмаслик, ҳаяжонланмаслик, фахрланмаслик, бепарво қараш қолатлари бор. Янгиликлардан ҳаяжонланган, фахрланган, гурурланган журналист албатта, яхши ёза олади. Журналист ҳар бир янгиликдан, ютқандан ҳаяжонлангани, кўнгилсиз воқеадан руҳан азобландими, демек, у ёзади.

– Бугунги матбуотнинг муаммоси нимада, деб ўйлайсиз?

– Биринчиси, боя айтганимдек кадрлар масаласи бўлса, иккинчиси бу – обуна. Муассиси кучли нашрларнинг обуна жараёни нисбатан қийинчиликсиз ўтади – адади катта. Муассиси жамоат ташкилотлари бўлган нашрлар обуна пайти қийналиб қолаётгани бор гап. Айрим ташкилот раҳбарлари газета муассисига қараб обунага ёрдам беришадил. Бунинг учун ҳеч қандай хафа бўлишга ҳаққимиз йўқ. Қанчалик қийин бўлмасин, меҳнат қилиб, газета сифатини яхшилашга интилишимиз керак. Танқидий, таҳлилий, ҳаётий материаллар кўпайса, газетанинг мухлислари ҳам кўпаяди, адади ошади. Илгари «Журналист суриштируви», «Суд ошқори»

хусусий нашрларнинг асосий мавзуси эди. Бунақа нарсаларни илгари одамлар ўқимагани боис уларга янгилик эди. Жиноятчиликка оид суд материаллари берилга бошланди. Бунда мулоҳазадан кўра, кўпроқ тафсилотларга ўрин ажратилди. Шунингдек, кўнгилочар мавзулар кўпайди. Бу газеталар оддий газетхоннинг эътиборини тортди. Вазор иқтисодиёти шароитидан келиб чиқиб, бу нашрларнинг қўлда сотуви йўлга қўйилди, ададини оширишнинг ҳар хил усулларидан фойдаланилди. Тўғри, бу ҳаракатларнинг қонунга мос ёки ёт жиҳатлари ҳам бор. Маърифат, гоя, сиёсат ҳақида гапириб бошқа, кўнгилочар мавзулар бошқа, масъулияти ҳам, мақсади ҳам бошқа. Хусусий газеталарда чиқадиган кўп мақолаларни ижтимоий-сиёсий газеталарда чоп этиш қай даражада мақсадга мувофиқ бўлади?..

Ҳозир «оммавий маданият» таҳдид соляпти, турли ёт гоёлар кириб келяпти, ёшларни улاردан асрашимиз зарур, деймиш. Ўзимиздаги айрим хусусий нашрлар, хусусий радиолар, нодавлат телевидениеларда эса «оммавий маданият»ни тарғиб этадиган материаллар учраяпти. Бунга асло бефарқ қараб бўлмайди. Нодавлат ва хусусий нашрлар, ОАВ жамиятнинг демократлаштириш жараёнида муҳим аҳамиятга эга. Шу боис уларга қўллаб-қувватлаш, зарур тавсиялар бермок керак, деб ўйлайман.

– Хотин-қизлар учун мўлжалланган нашрлардаги аёл журналистлар фаолиятига муносабатингиз?

– Сафимизда хотин-қизлар анча кўпайиб қолди. Уларда ишга садоқат, мураббат, эътиқод, тўғриси, эркакларга қараганда кучлироқ. Хотин-қизларга мўлжалланган газета ва журналларнинг қўлгили қувонарли, аммо осудаликни бузадиган вақт келди. Аввало, хотин-қизлар манфаатларини дадил ҳимоя қилишни давр талаб этмоқда.

Эр ва хотин, қайнона-келин, ота-она билан фарзанд ўртасидаги муносабатлар, айрим вилоятларда ҳали ҳамон қалин олиш каби иллатлар яшаб келмоқда. Ёки эркак зотининг аёлга муносабатида ҳам жуда кўп қусурлар бор. Аёл ибрати бўйича ҳам жуда кўп материаллар

Ҳар куни кундалик нашрларни кузатамиш, қиёслаймиз. Агар қайсидир нашрда ибратли мавзу кўтарилган бўлса, ходимларимиз билан муҳокама қиламиз. Биз ҳам ундан ошириб ташаббус кўратинишга ҳаракат қиламиз. Ҳатто бирор масала бўйича режа тузаётганимизда сир сақлаيمиз. Ҳар бир тахририят ўз наشري нуфузини ўйлаши табиий.

Истеъмолчиларнинг аксарияти обуначилар. Давлат нашрлари савдога жуда кам чиқарилади. Аслида, қатор ривожланган мамлакатларда савдога кўпроқ газета чиқарилади. Газета савдога чиқарилсагина, унинг савияси билинади, рақобат кучаяди.

– Бугунги ўзбек матбуоти қандай бўлиши керак?

– Доим таъкидлайман, журналист — бу жуда катта сиёсат арбоби. Жамиятнинг жамият бўлишида, тинчлик барқарорлик, ўзаро меҳр-оқибат бўлишида, бағри кенгликни таъминлашида асосий хизматни матбуот ва оммавий ахборот воситалари бажаради. Қадимда ҳам матбуотга катта ҳурмат билан қаралган. Халқ газетасига ишонган. Афсуски, кейинги пайтда одамларнинг газетасига ишончи, журналистга муносабати суствлашгани сезилиб қолганди. Мамлакатни ривожлантириш янги bosқичга кўтарилаётган бугунги шиддатли жараёнда оммавий ахборот воситалари ва матбуотнинг ҳурмати, қадри янада кўтарилишига ишончим қомил.

Дунёда содир бўлаётган воқеа-ҳодисалар, таҳдидлар, экстремизм, терроризм, «оммавий маданият» каби бало-қазолар энг биринчи навбатда, оммавий ахборот воситалари, матбуот зиммасига жуда катта масъулият юклагоқда. Бизнинг вазифамиз ана шу бало-қазолардан халқимизни огоҳ қилиш ва уларни ҳимоя қилишдан иборат. Журналистнинг вазифаси фақат ахборот тарқатишдан иборат эмас. Бугунги кун журналистнинг зиммасига, аввало, ўз халқи, Ватани манфаатини ҳимоя қилишдек юксак вазифа юклатилган. Бугунги журналист аслида, жуда катта курашчи, сиёсатчи.

Тўғриси, бугун мамлакатимизда бошланган катта ўзгаришлар, ишга, бурчага юксак муносабат, талаб, жавобгарлик ҳар биримиздан ташаббускорликни, фидойиликни талаб этмоқда. Бугун биз нимани ёзишни, қандай ёзишни аниқ билишимиз керак. Ҳозир депутатлар билан жойларда ўтаётган мулоқотлар нимани кўрсатмоқда? Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегиясида қандай вазифалар белгилаб берилди? «Халқ билан мулоқот ва инсон манфаатлари йили» Давлат дастурида қандай вазифаларни амалга ошириш кўзда тутилган? Биз учун бугунги доллар мавзулар булар.

Бугун чин сўз, ҳақ сўзни айтиш сўраляпти. Бугун матбуотимиз, халқимиз, Ватанамиз манфаатини дадил туриб ҳимоя қила оладиган бўлиши керак. Бунинг учун чуқур билим, маҳорат, дунёдан огоҳлик, дадиллик ва фидойилик талаб этилади.

Нигора РАҲМОНОВА
суҳбатлашди.

ДАВОМАТДАГИ КАМОМАД

Оғриқли нуқта

ёхуд битта коллеждан юзлаб ўқувчи дарсга келмаслигига сабаб нима?

Пойтахт коллежларида аҳвол қандай?

Юртимизда ёш авлоднинг ҳар томонлама баркамол вояга етиши учун барча шароит ва имкониятлар яратилган, яратилмоқда. Айниқса, мамлакатимизда 12 йиллик мажбурий ва бепул таълим жорий этилгани эътиборли. Бироқ ҳақиқат савол туғилади: бу имкониятлардан ким қандай фойдаланяпти? Жойлардаги касб-ҳунар коллежларида ўқувчилар дарсга тўлиқ қамраб олинганми? Барча педагоглар ҳам ўз зиммаларидаги масъулиятни чуқур ҳис қилишяптими? Масъул мутасаддилар, ўқувчи-ёшлар, ота-оналар-чи? Шу ва шу каби саволларга жавоб излаш асосида олиб борган таҳлиллар жараёнида даволат масаласи соҳадаги энг оғриқли муаммолардан бири экани аён бўлди.

Мавзунинг ўрганишни пойтахтимиздаги Яшнабод компьютер касб-ҳунар коллежидан бошладик. Бу ерда ўқувчиларнинг ўзлари хоҳлаган йўналишларда таълим олишлари, назарий билимларини амалиётда мустақамлаб боришлари учун барча шароит муҳайё. Бироқ ушбу таълим масканида ҳам айнан даволат масаласи билан боғлиқ муаммолар борлиги ойдинлашди. Масалан, шу йилнинг 8 февраль куни 3-босқич ўқувчилари таҳсил олаётган бир гуруҳда 4 нафар ўқувчи машгулотларда қатнашмаган. Коллежнинг 2-босқич ўқувчилари таҳсил олаётган яна бир гуруҳда эса 28 нафар ўқувчидан 5 нафари дарсга келмаган. Бу унчалик кўп эмас-ку, дейишингиз мумкин. Кишини ўйга толдирадиган жиҳат – ўқитувчининг лоқайдлиги. Дарснинг ярми утиб бўлганига қарамай, журналнинг ўша кунлик ҳолат бўйича бўм-бўшлиқ, яъни, ўқувчиларнинг келиб-кейтиш рўйхати қилинмагани муамво ёзилмагани. Аслида, бу ҳар бир педагог томонидан дарс аввалидаёқ қилинадиган иш эмасми?

Коллеж директори ўринбосари ушбу ҳолатларга изоҳ беради экан, афсус билан турли сабабларга кўра, бир неча кунлаб, ҳатто оилаб машгулотларга қатнашмайдиган ўқувчилар борлигини қайд этди.

Шаҳарда шундай бўлса, қишлоқда қандай экан?

Шу ўринда ҳақиқат савол туғилади: пойтахтимизда аҳвол шу даражада экан вилоятларда, олис қишлоқларда вазият қандай? Сирдарё вилояти Сайхунобод туманидаги айрим касб-ҳунар коллежлари мисолида жавоб изладик. Илк манзилимиз Гулистон қишлоқ ҳўжалик касб-ҳунар коллежи бўлди. Гуруҳлардаги даволат билан танишар эканми, қишлоқ жойларда бу борадаги муаммолар кўлами янада кенг эканига гувоҳ бўлдик. Коллеждаги бир гуруҳнинг ўзидан 13 нафар ўқувчи дарсга келмаган.

Сайхунобод сановат касб-ҳунар коллежида эса аҳвол янада ачинарли. Таълим масканининг биргина 180-гуруҳида 29 нафар ўқувчидан 19 нафари дарсларда қатнашмаётган экан. Қолган ўқувчилар қаредда? Бунинг сабаблари билан қизиққанмизда ўқитувчилар турли баҳоналарни рўйхат қилишдан нарига ўтмади. Наҳот дарсларга қатнашмаётган, таълим-тарбия жараёнидан йироқ ўқувчиларнинг кейинги тақдири коллеж масъуллари, ота-оналарни заррача қизиқтирмасми?

Гулистон қишлоқ ҳўжалик касб-ҳунар коллежи ўқитувчиси Ғуллом Қодиров ва Сайхунобод сановат касб-ҳунар коллежи директори ўринбосари Зухриддин Баратов юқоридаги

ҳолатларга асосий сабаб сифатида ўқувчиларнинг кўпчилиги узоқдан қатнашини ва транспорт йўқлигини кўрсатишди.

Қоғозбозликдан, ҳисоботчиликдан воз кечиш пайти келди

Тўғри, ўқувчининг дарс қолдиришига сабаб бўлаётган омиллар кўп ва бунга ҳали алоҳида тўхталамиз. Бироқ масофанинг олислиги ўқувчи учун, ўқитувчию ота-она учун ҳам арзирли баҳона бўла олмайди.

Ахир, қачонгача айбни бир-биримиздан қидирамиз? Транспорт йўқ экан, шу масалада ким қарерга мурожаат қилди? Бир эмас, юзлаб ўқувчи дарсга келмас, бу ерда ким айбдор: ўқувчиси, ўқитувчиси, ё ота-она?

– Бизда маҳалла ё таълим муассасалари қошида жуда кўп комиссиялар ва шунга ўхшаш тузилмалар бор, – дейди филология фанлари номзоди Равшан Жомонов. – Аммо афсуски, уларнинг кўпчилиги шунчаки ҳисобот бериш учун ишлайётганга ўхшайди. “Оила–маҳалла–таълим муассасаси” ҳамкорлигини фақат қоғозда эмас, амалда ҳам кучайтиришимиз керак.

Ҳа, аччиқ, аммо очик гап. Даволат билан боғлиқ муаммоларни ўрганиш жараёнида шу нарса аён бўлдики, боланинг дарсга келмаслигига кўп холларда ота-оналарнинг ўзлари сабабчи бўлиб қолмоқда. Ахир, бу ўз фарзанди келажига бекфарқлиқ, эътиборсизлик эмасми?

Ўқувчининг вазифаси ишлаш эмас ўқиш, бироқ...

Сайхунобод қишлоқ ҳўжалик касб-ҳунар коллежи мутасаддиларининг таъкидлашича, таълим маскани ўқувчиси Аббос Ҳамидов турли сабабларга кўра мунтазам дарс қолдириб келмоқда. Масалага ойдинлик қиритиш мақсадида ўқувчи хонадонига борганимизда унинг онаси оилавий шароити туфайли ўғли ишлашга мажбур бўлаётгани ва фарзандининг мунтазам дарс қолдираётганидан афсусда эканини, аммо бошқа чораси йўқлигини қайд этди.

– Эҳтимол, бу ерда фақат оилани айблаш ноўриндир, – дейди фило-

логия фанлари номзоди Равшан Жомонов. – Аммо нима бўлган тақдирда ҳам мамлакатимиз қонунчилигида 12 йиллик таълим мажбурий эканлиги белгилаб қўйилган. Қонуннинг мазкур талаби ижросини қатъий таъминлаш эса барчамизнинг бурчимиздир. Афсуски, баъзи ота-оналар ана шу бурчини унутиб қўймоқда.

Компьютерлар ишламайди, сабаб “свет” йўқ. Нега?

Наманган вилоятидаги айрим коллеж фаолияти мисолида айтиш мумкин, бу ҳудудда ҳам даволат масаласида ечимини кутаётган муаммолар талайгина. Мисол учун, Наманган хизмат кўрсатиш ва сервис коллежида 6 йўналишда 858 ўқувчи таҳсил олмақда. Замонавий тарзда бунёд этилган коллеж ўқув ва амалиёт хоналари барча кўргазмали воситалар билан таъминланган. Биз борган куни Автоматлаштирилган тизимга техник-хизмат кўрсатиш йўналишининг 1-босқич ўқувчилари таҳсил олаётган гуруҳда 27 нафардан бор-йўғи 17 нафаригина дарсда иштирок этаётган экан. Коллежнинг 116-гуруҳидаги манзара эса янада ачинарли. Ўқитувчи йўқлама қилиш у ёқда турсин, ҳатто синф журналини ҳам олиб кирмаган. Машгулот компьютер саводхонлиги бўйича ўтилаётган бўлса-да, мавжуд компьютер ва бошқа техник воси-

талардан умуман фойдаланилмаётганига гувоҳ бўлдик. Бунинг сабабини электр энергиясидаги мунтазам узил-шиллар билан изоҳлашди.

Рост. Қишлоқ жойларда электр таъминоти билан боғлиқ муаммолар бор. Бу қайсидир маънода даволатга ҳам таъсир кўрсатаётгани ҳам сир эмас. Чунки педагоглар фикрича, электр таъминотидаги танқисликлар туфайли дарсларни ўқувчиларга кўпинча назарий жиҳатдан тушунтиришга мажбур бўлимоқда. Бу эса ўз навбатида ўқувчиларнинг машгулотларга бўлган қизиқшини сусайтираётди.

– Мавжуд компьютер воситаларидан фойдаланиш имкони йўқлиги, бунинг

устига синфхоналар совуқ бўлса, ўқувчини дарсга қандай қизиқтириш мумкин? – дейди исмини ошқор этишини истамаган тажрибали педагоглардан бири. – Бундай ҳолатда ўқитувчи ҳар қанча маҳоратли, тажрибали бўлмасин ўқувчини дарсга қизиқтиролмади. Шу маънода, бугун кўпчилик айтаётганидек даволат масаласида фақат ўқитувчи айбдор эмас. Масаланинг мана шундай нозик томонлари ҳам бор!

На дафтари, на китоби бор ўқувчилар нима ўрганишаркин?

Бу фикрларда ҳам жон бор. Бугун қишлоқ жойлардаги кўпгина коллежларда электр энергиясидаги узил-шиллар боис иситиш қозонлари ишламайди. Хоналар совуқ. Шу ва бошқа омиллар сабаб Норин педагогика коллежида ҳам даволат масаласида қатор муаммолар юзага келмоқда. Ушбу таълим муассасасида бўлган кунимиз бошланғич таълим йўналишидаги 128-гуруҳда 28 нафар ўрнига 18 нафар ўқувчи дарсга қатнашётганига гувоҳ бўлдик. Бор ўқувчилар ҳам иштиёқсиз ва қизиқсиз, ўқув қуролларисиз ўтиришганига нима дейсиз? Бошқа гуруҳларда ҳам аҳвол шу.

35-40 фоиз ўқувчининг дарсга келмаслиги ўқитувчининг сабаблари

– Тўғри, муаммонинг фожиаси кўп, – дейди филология фанлари номзоди Равшан Жомонов. – Лекин шунинг унутмаслик кераки, агар битта гуруҳдан 35-40 фоиз ўқувчи дарсга келмас, бу аввало ўқитувчининг фожиаси. Бундай педагог “Шу касбга лойикманми?” деган саволни ўз олдига қўйиб, жиддий ўйлаб кўриши керак. Яна бир гап: даволатни яхшилашга шунчаки статистика ё ҳисоботларни жой-жойига қўйиб қўйиш учун ёндошмаслик керак. Яъни, ўқувчини мажбурлаб эмас, ўзи хоҳлаб таълим масканига интилишига эришиш лозим.

Ўқувчиларнинг мунтазам дарс қолдиришига сабаб тарикасида машгулотлар сифати билан бирга тўғарақлар фаолиятидаги камчиликларни ҳам кўрсатиш мумкин. Машгулотлар, тўғарақлар қизиқарли бўлса, ўз ўзидан ўқувчи коллежга интилади. Норин сановат ва сервис коллежида эса тўғарақлар жадавали номигагина тузилган, холос. Коллеж директори Азизбек Усмонов ўзи тан олий айтганидек, қоғозда кўрсатилган ушбу тўғарақлар амалда умуман фаолият кўрсатмайди ва табиийки, уларга бирортаям ўқувчи жалб этилмаган.

Афсуски, даволат билан боғлиқ юқоридаги каби муаммоларни юртимиздаги кўплаб касб-ҳунар коллежларида учратиш мумкин. Тўғри, ўқувчиларнинг ўқув муассасаларига келиб-кейтишини таъминлаш учун масъул бўлса-да, мансаб вазифаларини лозим даражада бажармаган таълим соҳаси ходимларига, қолаверса, ота-оналарга ҳам тегишли чоралар кўрилмоқда. Бироқ кимнидир жазолаш, ишдан бўшатилар билан масала ҳал бўлганида бу муаммо бу қадар катталашиб кетмаган бўларди. Ёшларни касб-ҳунар коллежларига қайтаришнинг чораларини кўришимиз, дарсга келмаган ўқувчи қаред ва нима иш билан машгул, деган саволга аниқ жавобимиз бўлиши лозим.

Хулоса қилиб айтганда, касб-ҳунар коллежлари ўқувчиларининг даволатига салбий таъсир этаётган барча омилларни чуқур ўрганишимиз, таҳлил қилишимиз, ким айбдор эканини эмас, муаммо нимадалигини аниқлашимиз ва бу ҳасталикка қарши даво топишимиз керак.

Назарали ТИЛЛАЕВ, журналист

Бугуннинг гапи

Онам доим қиз бола касб-ҳунарли, пазанда, тикувчилиги билан бирга ҳар ишнинг уددасидан чиқадиган бўлиши лозимлигини такрорлайди. Бугун қизларимизни ҳунарга ўргатувчи, оилага, турмушга тайёрловчи ўқув марказлари шу қадар кўпки, баъзан санаб адоғига ета олмаймиз. Бу жуда яхши, албатта. Бироқ ана шу ўқув марказларининг бирортаси йигитларни ҳунарга ўргатамиз, оилага, турмушга тайёрлаймиз демайди. Негадир бу масалага унчалик ҳам эътибор беравермаймиз. Нима оилага фақат қизларни тайёрлаш керакми? Йигитлар турмуш қуришга тайёр бўлиши шарт эмасми? Оиладаги кичкинагина муаммо учун ҳам ё сантехник, ё электрик қидириб, “дадамизнинг қўлидан бунақа ишлар келмайди-да”, деб ёзгириб юрган аёлларни кўрганда йигитларни ҳам оилавий ҳаётга тайёрлаш жиддий масала эканига амин бўламиз.

очиш учун эса ҳозирданоқ соатсозлик, этикдўзлик, телефон таъмирлаш, бузилган жиҳозларни тузатиш, уй анжомлари, ошхона-рўзгор буюмларини яшаш ва шу каби йўналишларда дарс бера оладиган устозларни излаб топиб, йигитларнинг ўқув марказини йўлга қўйиш режасини тузсамми, дея ўйланиб қолдим. Ва албатта, йигитлар томонидан биргина талабнинг билдирилиши бу курснинг фаолияти бошланшига сабаб

ЙИГИТЛАР ОИЛА ҚУРИШГА ТАЙЁРМИ?

ёхуд оилада эркекнинг масъулияти қай даражада бўлиши керак?

Анъанавий ҳолат: ёш оилалардан бири-да қандайдир жоҳаро чиқди, бундай вазиятда кўпинча айб кимдалигини суриштириб ҳам ўтирмай камчилики келинга юклашади. Баъзи қайноналар эса гийбатсевар қўшниларига: “Эх, нимасини айтасиз, пишир-қуйдирни билмайдиган, қўлидан бир иш келмайдиган келин олибман”, дея дийдиё қилишади. Лекин куйёларчи? Ўйланиш бу – рўзгор горини пул билан тўлдириш, дегани эмас-ку! Қизлар оилага тайёрлайдиган ўқув курсларида ўқийдилар, йигитлар-чи? Улар оилага тайёрлайдиган бирон-бир ўқув марказида таҳсил олиб юрганига ҳеч кўзингиз тушганми? Ўқув курслари, ҳеч бўлмаганда марказлар ичида йигитларни оилавий ҳаётга тайёрлашга мўлжалланган йўналишлар очигина нима тўсиқ бўляпти? Тўғри, баъзи эркеклар топган пулимга керак бўлганда устани чақира оламан, дейишлари табиий. Бироқ, уста текинга келмайди. Бундай фикр биринчидан оилавий бюджетга зарар етказса, иккинчидан устани чақиртириб, жиҳозларни осонлик билан пул эвазига тузатираётган отасини кузатиб турган ўғилни ҳам худди шу зайлда тарбиялаш деганимасмикан?

Ақром Йўлдошев, этикдўз:
– Пойабзал таъмирлаш – ота касбим. Ёшлигимдан дадамнинг мана шу хунари ортидан пул топганини кўрдим, бизни вояга етказиб, уйли-жойли қилди. Отам хунарини менга ҳам ўргатди, ҳозир нонимни топиб, рўзгоримни теб-

ҳар қандай буюм, масалан, у хоҳ туфли, хоҳ сумка ёхуд шунга ўхшаш буюм бўлсин бутлаб, яроқли ҳолга келтириш қўлимдан келади. Нарсаларни ямаб берганимда, одамларнинг шодланганини кўриб, мана шу хунарни ўзлаштирганимдан ғурурланаман. Яқинда бир ёш келинчақ эри унга саккиз юз мингга олиб берган этиги бир ойга етмай йиртилиб кетганидан нолиб олдимга келди. Этигини таъмирлаб бериш лозимлиги, акс ҳолда, уйдагиларнинг дили хира бўлиши мумкинлигини айтиб роса куйинди. Унинг пойабзалини янги-дек, бус-бутун қилиб таъмирлаб берганимда қанчалар хурсанд бўлганини кўрсангиз эди. Ҳозирда биринчи синфда ўқийдиган ўғлимга пойабзал таъмирлаш сир-асрорини ўргатиб боряпман. Баъзан болам чарчаганида: “Дада, бу ишни ўрганиб нима қиламан, ахир, мен учувчи бўлмоқчиман-ку, пойабзал таъмирини билишим шартми?!” дея хараша қилиб қўяди. Шунда мен унга бирон-бир хунарни ўрганиш албатта, этикдўз бўлиш деганимаслиги, аксинча, оилада мана шу ишга зарурат тутилган пайтда, ортиқча пул сарфламай, буни инсон ўзи ҳам уддалай олишида ёрдам бериши мумкинлигини уқтираман.

Феруза Авазова, уй бекаси:
– Ўғлимнинг сенсор телефони ерга тушиб, ойнаси синган эди. Таъмирлатиш учун устага олиб борганимизда, телефон экранини алмаштириш хи-

мат ҳақи билан беш юз минг сўм бўлишини айтди. Нарҳини эшитгач, ўғлим: “Ундан кўра телефон ишлатмаганим яхши экан”, дея жаҳл билан чиқиб кетди. Анча вақт телефон тутмай юрди. Менга билдирмай, устага бир-икки сўм бериб, бўш вақтларида шогирдликка тушиб, телефон таъмирини ўрганиб олибди. Ўзининг бузилган телефон апаратини аввалгидек бутун қилиб, “Қаранг аяжон, бунга ўзим таъмирладим. Фақатгина экран алмаштириш учун керак бўладиган жиҳозларни сотиб олиб, таъмирини ўзим қилдим. Харажат ҳам уста айтган нарҳдан анча арзонга тушди”, деганида, аввалига ишонмадим. Кейинчалик ҳали у қўшни, ҳали буниси эшигимизни тақиллатиб: “Хола, ўғлингиз мана бу телефонимни бир қўриб берсинлар, нимагадир яхши ишламаяпти”, дейишганида, боламнинг айтган гаплари ҳазил эмаслигига ишонч ҳосил қилдим. Эндиликда ўғлим кундузи давлат ишида, кечки пайт эса, уйда телефон таъмирлаш билан шуғулланади. Мен ҳар ишнинг уددасидан чиқадиган, қўлида ҳам касб-кори, ҳам хунари бўлган савобталаб фарзандим борлигидан фахрланаман.

Машхура Юсупова, “Машхура” ўқув маркази раҳбари:
– Мустақилликнинг илк даврлари бўлган 1993 йилда ўқув марказимизни “Машхура” фирмаси деб номлаб, фақатгина қизлар учун мўлжаллангани ҳақидаги эълон билан очганмиз. Ўша пайтда бу каби ўқув марказлари ҳали йўқ эди. Бугунги кунда йигитларнинг ўқув курсларга қатнаб юрганини учратиш бир оз мушкул. Лекин бизнинг марказимиздаги қандолатчилик, ошпазлик, сартарошлик, карвин, компьютер, костюм-шмм, пальто-плаш каби йўналишларда йигитларнинг шижоат ва ғайрат билан таҳсил олиб юрганини кўрасиз. Марказимизда илм олаётганларнинг 70 фоизини қизлар ташкил этса, қолган 30 фоизи йигитлар. Эркек киши маълум бир соҳанинг мутахассиси бўлиш билан бир қаторда хунарни ҳам билиши керак. Бугун ўқув марказимизнинг юқорида келтириб ўтган йўналишларини тамомила, ўзининг эркин фаолиятини йўлга қўйиб, сартарошхона, модатар уйи, овқатлишни жойларини очган йигитлар кўпчилигини ташкил қилади. Сиз айтган мавзу менда келгусида фақатгина йигитларнинг ўзи учун мўлжалланган ўқув марказини очиб фикрини тўғдирди. Бу марказни

бўлса, ажаб эмас.
Гулбаҳор НИЯЗМЕТОВА, психолог:
– Шундай давлатлар борки, йигитлари уйлангач, аёли сепида олиб келган нарсалардан фойдаланишни ўзлари учун ор деб биладилар. Бундан эрақнинг ғурури нақадар баландлигини кўриш мумкин. Унинг ғурури қанчалик баланд бўлса, масъулиятни аёлидан кўра кўпроқ ўзи ҳис қилиши лозимлигини фаҳмлайди, турмуш ўртоғига ҳам аёллик вазифаларининг ортигини юкмасликка ҳаракат қилади. Йигитларни оилавий рўзгор юмушларидаги саводини мактаб пайтидан бошлаб ошириб бориш лозим, деб биламан. Яъни, таълим тизимида уй-рўзгорга оид фан киритиш ёки геометрия, физика, меҳнат, одобнома, биология каби дарсларнинг таркибига болани рўзгор ишларига жалб қиладиган, уни қизиқтира оладиган мавзуларни қўйиш керак. Бунда ўғил бола ҳеч бўлмаганда жўмрақни тузатиш, қариялар учун кўчада ўтирадиган ўриндиқ ёки уз хонасида махсус китоб жавонини қандай ясашни ўрганиб оларди. Қўлидан иш келадиган хунарни йигитнинг ўзига бўлган ишончи юқори бўлади. Бугун кўп йигитлар уйда телефон, дазموл, канализация, жўмрақ, эшиклар бузилиб қолса, ҳатто антеннани ўрнатиш каби майда ишларга ҳам уста чақиришмоқда. Ўқув курслари очилса, йигитлар ҳам оилавий ҳаётга тайёрлайдиган марказларга ўз хоҳиши билан қизиқиб боришади.
Экранда намойиш этилиб, радиотўлқинларда эфирга узатилаётган эшиттириш ҳамда кўрсатувларда ўзбек ўғлонлари эришаётган ютуқларни кўриб дилингиз яйрайди. Айниқса, ўзи ҳали қачон бўлишига қарамай, жаҳон чемпионатларида спорт устаси бўлиб, бичарани қойил қолдираётган ёшларнинг ютуқлари алоҳида эътирофга муносиб. Бундай ақлан етук болаларнинг ишларини қанча мақтасангиз шунча ос. Лекин, танганинг ҳар икки томони ҳам ярқираган бўлгани яхши, яъни йигитларни илм-фанга қизиқтиришни шакллантириш баробарида, рўзгор ишларига ҳам ўргатиб, ҳозирданоқ оилага тайёрлаб берилса, “йигит кишига қирқ хунари оз”, деган мақол ўз исботини топган бўларди. Халқимизнинг хунари ҳақидаги эртак ва мақоллари борки, уларнинг ҳар бирида эркек кишини ҳам жисмонан, ҳам маънан чиниқтириб бориш хусусида гап боради. Зеро, йигит кишининг қўлида қанча кўп хунари бўлса, у ўзини ҳам, оила аъзоларини ҳам ҳеч қачон хор қилиб қўймайди.

Ширинхон Мўминова,
“Оила ва жамият” муҳбири

Хитойда оила институти давлат ва жамият барқарорлиги ҳамда раўнақининг муҳим омилларидан бири сифатида эътироф этилади. Шу боис уни мустаҳкамлаш масалаларига давлат томонидан алоҳида эътибор қаратилади. Жумладан, Конфуций фалсафасига кўра давлат ва оила жамиятнинг ўзаро боғлиқ ҳамда асосий

лиги, вояга етмаганларни зўрлаб турмушга бериш каби одатлар таъқиқланди. Тўғри, халқнинг янги тартиб-қоидаларга ўрганиши, амал қилиши осон кечмаган, қонун маълум вақтгача кўпроқ қозғоғда қолиб келган. Аммо оила институти муаммоларини ўрганувчи хитойлик социолог, психолог, тарихчи, демографларнинг қайд этишича, ўтган асрнинг 80-йилларида мамлакатда бошланган кенг қўламли иқтимоий-иқтисодий жараёнлар (бозор иқтисодиётига ўтиш, модернизация) вазиятни тубдан ўзгартириб юборган ва оилага ҳам ўз таъсирини ўтказган. Биринчи гада, оилавий муно-

сабатларнинг қайд этишича, ўтган асрнинг 80-йилларида мамлакатда бошланган кенг қўламли иқтимоий-иқтисодий жараёнлар (бозор иқтисодиётига ўтиш, модернизация) вазиятни тубдан ўзгартириб юборган ва оилага ҳам ўз таъсирини ўтказган. Биринчи гада, оилавий муно-

сабатларнинг қайд этишича, ўтган асрнинг 80-йилларида мамлакатда бошланган кенг қўламли иқтимоий-иқтисодий жараёнлар (бозор иқтисодиётига ўтиш, модернизация) вазиятни тубдан ўзгартириб юборган ва оилага ҳам ўз таъсирини ўтказган. Биринчи гада, оилавий муно-

Дунёга назар

муносабатлар давлатни ташвишга солмоқда. Хитойнинг энг йирик нашрларидан бири "Жэньминь Жибао" газетасининг ёзишича, Пекин университетининг оила ва кексалар соғлиги масалалари бўйича Тадқиқот маркази пост-директори Чжан Вэньцзюань "ўтган асрнинг 80-йилларидан бошлаб Хитой оилаларида сон таркиби камайиб бораётганини, битта авлоддан иборат, яъни ота-она ва болалардан таркиб топган, буви ва бувалар бўлмаган оилалар салмоғи ортаётганини" қайд этган.

Шу билан бирга, хитойлик мутахассислар инсонларнинг кўнгил хотиржамлигида, ижтимоий ва маданий му-

устунлари ҳисобланади. Давлатнинг қудрати, унинг барқарор ривожланиши ўзига хос кичик бир давлат бўлмиш ҳар бир оилادا кечаётган ички жараёнларга узвий боғлиқ бўлади. Шу боис Хитойда давлат ҳам катта бир оила, деб қаралади.

XX асрнинг 50-йилларидан бошлаб Хитойда замонавий оилани шакллантиришнинг «бешта яхши» (ухао цзятин) дастури ҳаётга татбиқ этила бошланди. Унга кўра, замонавий оила қўйидаги бешта қоидага амал қилиши зарур: катталарга ҳурмат ва кичикларга меҳр; меҳнатсеварлик ва турмушда тежамкорлик; эр ва хотиннинг бир-бирини тушуниши; қўшилар билан яхши муносабатда бўлиш; атроф-муҳитни муҳофаза қилиш.

1949 йилда Хитой Халқ Республикаси ташкил этилганидан кейин биринчилардан бўлиб 1950 йилда Никоҳ тўғрисида қонун қабул қилинади. Мазкур қонун билан ўша пайтгача амалда бўлган йигит ва қизнинг хоҳиш-истагини сўрамасдан мажбурлаб уларни уйлантириб қўйиш, келин учун қалин беришнинг мажбурий-

"БЕШТА ЯХШИ" ДАСТУРИ

замонавий оила мезони

сабатларга кўпроқ шахсий ҳаёт соҳаси сифатида қараладиган бўлди. Оиланинг тузилиши ва шаклланиш принципларида ҳам каттагина ўзгаришларга эришилди. Жумладан, турмуш ўртоғ танлаш мезонлари ўзгарди, эр-хотинлик муносабатларига тенг ҳуқуқлилик асосида қараладиган бўлди. Бу жараёнлар айниқса, мамлакат аҳолисининг асосий қисми истиқомат қиладиган шаҳарларда тез ва барқарор кечмоқда. Охири мартта 2010 йили ўтказилган Бутунхитой аҳолини рўйхатга олиш натижасига кўра, мамлакатдаги оилалар сони 398 миллиондан ортқини ташкил этган. Қолаверса, бугунги кунда оила қуришининг ўртача ёши эркакларда 27, аёлларда эса 25 ёшни ташкил қилмоқда. Яъни, ёшлар таълим олиб, касб-хунар эгаллаб, бирор ишнинг бошини

носабатларнинг мустаҳкамланишида, соғлом насл туғилиши ва ривожланишида оила жуда муҳим ўрин тутишини таъкидлашади. Шу боис улар бир овоздан "ҳар бир оила тўғрисида ғамхўрлик қилиш, ёлғиз, меҳнатга лаёқатсиз ва қаровчиси бўлмаган кексаларни ҳар томонлама, яъни моддий ва маънавий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш, оила институтини мустаҳкамлаш, ёшларни XX асрнинг 50-йилларидан бошлаб Хитойда амал қила бошлаган замонавий оилани шакллантиришнинг «бешта яхши» (ухао цзятин) дастури талаблари асосида тарбиялаш жамиятнинг барқарорлигини таъминлайди", дейишмоқда.

Хуллас, бугунги глобаллашув даврида Хитойда ҳам оилавий қадриятлар масаласи кун тартибидоғи долзарб муаммолардан бири бўлиб турибди.

Наргис ҚОСИМОВА
тайёрлади

ГУЛЛАЁТГАН ОДАМ

Ҳали тонг отмаган, ташқари гира-шира эди. Намозга турган бувимнинг "Дилнозани ҳам ўзимиз билан олиб кетамиз, қариндошларини қўриб келади", деган овозини эшитиб, уйғониб кетдим. Қандай яхши дедим, худди ёш боладай қувондим...

Назаримда, машина жуда секин юраётгандек эди. Худди аллалаб ухлатмоқчига ўшарди мени. Ёнимда ўтирган жиянимнинг кўзи илинганини сезмабман ҳам. Мени эса ютоқиб атрофни томоша қилар, кўзимга ҳамма нарса бошқача – ажабтовур кўринар, тезроқ Андижонни кўриш иштиёқида юрагим ҳаприкар эди.

– Дилноз, бу Оҳангарон тумани, – деди, дадам кўчадан кўзимни узмай келаётганимни қўриб. Мени эса далада ишлаётган одамлар кўпроқ қизиқтирарди. Кўпчилиги аёллар экан. Нима йиғиштиришяпти,

пиёзми? Сеткали қизил қоплар тўла-тўла... худди одамлар каби қатор бўлиб туришибди. Йўл четида аскарлардай хизматга шайланиб турган тераклар... олдинда қумушранг тоғлар... гўёки, тезроқ юрсанг-чи, деб имлаётганга ўхшайди.

Бирдан йўл четида ўтган-кетган машинага қўлини кўтараётган отахонга кўзим тушди.

– Дада, дада, шу бобони олиб кетайлик... – дадам машинани тўхтатди.

– Ассалому алейкум! Болам, шундоқ "Танга топди"га ташлаб ўтолмайсизми?

Дадам орқа ўриндиққа имлаб, ўтиришга таклиф қилди.

– Кўп яшанг, болам. Невараларни кўргани кетаётганим. Яқинда биттаси мактабга чиқади, дафтар-мафтар олгандин, – деди бир оз хижолат бўлиб отахон. У киши дадам билан қизгин суҳбат қуриб кетди. Ҳамроҳимиз ўтмишни яхши биладиган, одамохун киши экан. Йўл-йўлақай кўпгина қишлоқларнинг тарихи билан таништириб борди бизни.

– Қаёққа боряпсизлар? – деди менга юзланиб.

– Андижонга, – дедим мактанганнамо.

– Эҳ-ҳе, Бобур Мирзо юртигами? – деди қулимсираб. – 10 ўшида донг таратган Санобархоним, Муножатхонимлар юрти... Чулпон, Ҳабибий, Нодирабегим, Саида Зуннунова, Муҳаммад Юсуф юрти дегин, нима дединг, болам, – деди-ю, кулиб қўйди. Ҳамроҳимиз

хайрон қолдираётганини мени. – Қизим, Андижонга борганда Бобур боғига киргин. Бобурнинг ҳайкалига синчиклаб қара, кўзи ёшга тўлиб турганини кўрасан.

Бу сўзларни эшитиб, этим жимирлаб кетди. Аллақачон уйғониб олган жияним суҳбатга қўшилди:

– Бобо, ҳайкаллар ҳам йиғлайдими?

– Йиғлайди болам, йиғлайди... Сен ҳам уйингни, ота-онангни 10 кун кўрмасанг йиғлайсан-ку, – деди.

Андижон ҳақида жуда кўп яхши гапларни эшитганман. Ўзбекистон кўчасининг таровати тилларда дoston. Асақадан чиқаётган ўзбек автомобилларини бутун дунё билади. Ҳамроҳимиз машинани тўхташини сўраб дадамни, бизни узок дуо қилди. Йўлимиз беҳатар бўлишини тилади. Машинадан тушаётганида бирданига:

– Ёшингиз нечада, бобо? – дебман.

– 85 да, болам...

Ҳайратдан ёқа ушладим. Жудаям ёш кўринарди. Қизиқчимни сезган бувим:

– Бундай одамлар қаримайди. Юртининг тарихини яхши билган, юрт улуғлари билан фахрланиб яшайдиган одамлар қаримайди. Ватанингни қанча севсанг, шунча гуллаверасан!

Танга топди қишлоғи мени олисларда ўзига чорлаётган азим тоғларнинг бикинида жойлашган экан. Машина тоғ ёнбағирлаб кўтариларди. Ҳайбатли тоғлар орасида худди сеҳрлангандек кўзим уйқуга кетибди. Уйғониб "Андижон шаҳрига хуш келибсиз!", деган ёзувларни ўқидим.

Кумуш ЎСАРОВА

Оила ва жамият
Ижтимоий-сиёсий,
маънавий-маърифий
газета
Обуна индекси – 176

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Хотин-қизлар кўмитаси,
"Боалар ва оилаларни қўллаб-қувватлаш" ассоциацияси
(Боалар жамғармаси) ва
"Соғлом авлод учун" халқаро хайрия фонди
Бош муҳаррир: Воҳид Луқмонов

МАНЗИЛИМИЗ:
Тошкент – 100000.
Амир Темуր кўчаси
1-тор кўча, 2-уй.
Қабулхона: (факс) 233-28-20,
Котибият: 233-04-35, 234-76-08
E-mail: oilavajamiyat@mail.ru
Web-site: oila-va-jamiyat.uz

Газета 2013 йил 20 мартда Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 10-2995 рақами билан рўйхатга олинган. Буюртма Г – 226. Формати А-3, ҳажми 2 табоқ. Адади – 8891. Баҳоסי келишилган нархда.
Босишга топшириш вақти – 15:00
Топширилди – 15:00
Навбатчи муҳаррир: Н. Раҳмонова
Навбатчи: Ш. Мўминова
Мусахҳиш: С. Сайдалимов
Саҳифаловчи: А. Маликов
Газета таҳририят компьютер марказида
терилди ва саҳифаланди
ISSN 2010-7609
9 772010 760007
1 2 3 4 5